

Výsledky výzkumu veřejného mínění o rovnosti mužů a žen (duben 2002)

tento výzkum pro MPSV uskutečnila agentura Taylor Nelson Sofres Factum

Problematika rovných příležitostí pro muže a ženy je desetiletí předmětem společenské diskuse ve všech demokratických společnostech. V dnešní době snad už nikdo nezpochybnuje zásadu občanské rovnosti, jejíž součástí je i rovnost mužů a žen, ale praktické naplnění této ústavně deklarované zásady není již tak samozřejmé. Pro Českou republiku je charakteristické, že právní řád sice řadu let uznává rovnost mužů a žen, ale v reálném životě v mnoha společenských oblastech nedochází k naplnění principu rovnosti. Hlavní překážkou prosazování principu rovnosti mužů a žen v praxi je zejména tradiční veřejné mínění, které setrvává u kulturních a sociálních stereotypů a předsudků o roli ženy a muže ve společnosti.

Pro odstraňování překážek v prosazování rovnosti je proto nezbytné mít k dispozici dostatek údajů o názorech veřejnosti na rovnost mužů a žen. Mezi důležité zdroje, které poskytují informace o názorech veřejnosti, se řadí výzkumy veřejného mínění. Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR z tohoto důvodu zadalo v závěru roku 2001 firmě Taylor Nelson Sofres Factum, s.r.o. provedení takového výzkumu. Cílem výzkumu bylo získat pro koncepční činnost a strategické rozhodování dostatek údajů o názorech a postojích občanů na rovnost mužů a žen.

Ve dnech 22. - 27. března 2002 provedla firma Taylor Nelson Sofres Factum, s.r.o. omnibusový výzkum reflektující sociálně politické mechanismy ovlivňující genderové vztahy. V příložené Závěrečné zprávě z dubna 2002 jsou uvedeny všechny výstupy a důležitá shrnutí. Podrobnější tabulková příloha je pro zájemce k dispozici v oddělení rovnosti mužů a žen MPSV.

Metodika

Firma TNS Factum, s.r.o., provedla ve dnech 22.-27. března 2002 exkluzivně pro potřeby Ministerstva práce a sociálních věcí šetření týkající se některých vlivů na genderové vztahy.

Výzkum byl realizován v rámci omnibusového šetření, které provedli proškolení tazatelé firmy TNS Factum, s.r.o. Zkoumanou populací byli obyvatelé České republiky starší 15 let. Výzkum byl proveden tzv. kvótním výběrem. Výběr 1170 respondentů byl uskutečněn na základě proporcionálního zastoupení podle sociodemografických kvótních znaků. Byly určeny kvóty podle pohlaví, věku, úrovně dosaženého vzdělání, velikosti místa bydliště a regionu. Data přenesená na počítačová média byla prověřena systémem logických a statistických kontrol, který TNS FACTUM používá pro odhalení nesrovnalostí a nekonzistencí údajů v primárních dokumentech. Statistické výpočty byly provedeny souborem programů SPSS for Windows.

Z výzkumu se vydává tato závěrečná zpráva, jejíž součástí je tabulková příloha, obsahující tabulky třídění druhého a třetího stupně (podsoubor muži a ženy) odpovědí na všechny meritorní otázky.

Hlavní zjištění

Veřejnost se domnívá, že v mnoha oblastech jsou v praxi "práva" jednoho z pohlaví upřednostňována.

Zatímco žena je jednoznačně zvýhodňována při rozvodovém řízení lepšími šancemi získat dítě, muž má výrazně lepší možnosti, pokud jde o odměňování a získávání práce.

Rovné příležitosti vnímají lidé pouze v případě vzdělávání. Zjevně hůře hodnotí šance žen právě ženy a lidé starší.

Se stejnými právy pro obě pohlaví souhlasí většina veřejnosti. Téměř nikdo si nemyslí, že by jedno z pohlaví nemělo mít právo na zaměstnání, které by ho činilo soběstačným a nezávislým.

Shoda panuje také v tom, že obě pohlaví by měla být zastoupena v řídicích a rozhodovacích institucích a dělba práce v domácnosti by měla umožňovat stejně volného času pro muže i ženy.

Více než osm z deseti souhlasí s dělbou práce při výchově i péči o dítě a stejnými právy obou rodičů na dítě při rozvodovém řízení.

Jako kontroverzní jsou vnímána opatření na vyrovnávání příležitostí - tzv. "pozitivní diskriminace".

Ve většině případů se staví ženy k rovným či vyrovnávacím příležitostem příznivěji než muži.

Veřejnost pohlíží na působení jednotlivých subjektů ve vztahu k problematice ochrany práv žen spíše pozitivně. Za nejužitečnější je z tohoto hlediska hodnoceno působení škol a médií a za nejméně užitečné osobnosti označované jako zastánci feministického hnutí.

Občané vesměs neznají žádná hnutí či organizace, které se zabývají takovými záležitostmi jako je ochrana práv žen či rovné příležitosti pro muže i ženy. Pouze dva lidé z deseti byli schopni uvést nějaký příklad.

Nejčastěji to byl: Svaz žen, Bílý kruh bezpečí a Jihočeské matky.

Čtyři z deseti občanů si myslí, že domácí násilí na ženách se v naší společnosti vyskytuje dost často, menší část z nich má za to, že tento jev je u nás zcela běžný.

Více než polovina je toho názoru, že násilí tohoto druhu se vyskytuje občas a nebo zcela ojediněle.

Čtvrtina lidí pokládá za běžné fyzické násilí na ženách uvnitř rodin a dvě pětiny tak označuje násilí psychické.

Obě formy a především tu psychickou reflektují významně častěji ženy.

Podrobná zjištění

3.1 Představy o příležitostech mužů a žen

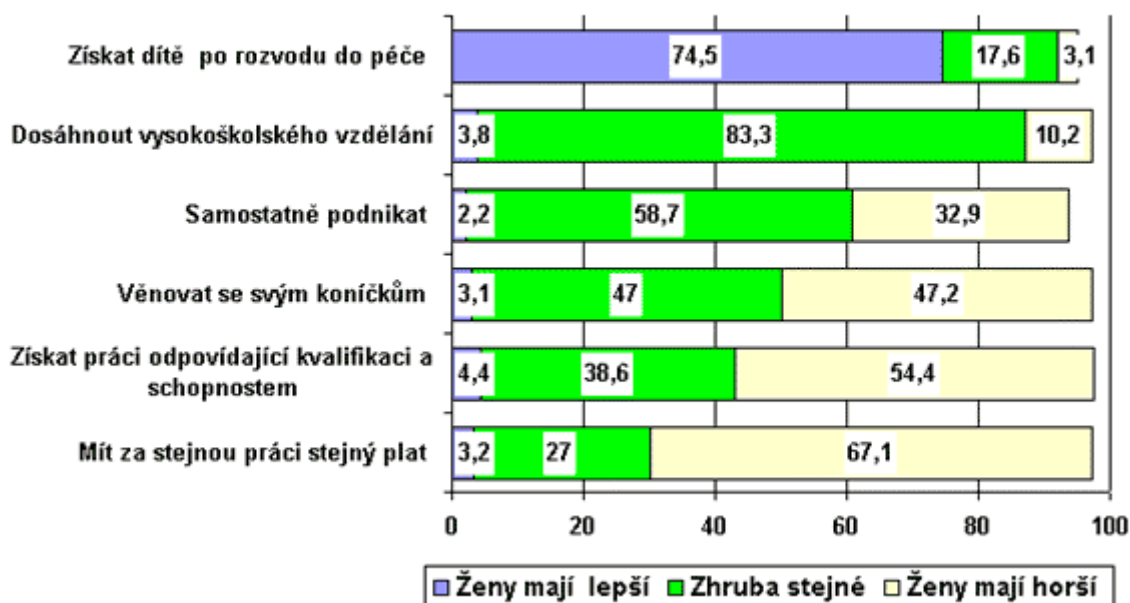
Veřejnost se domnívá, že v mnoha oblastech jsou v praxi "práva" jednoho z pohlaví upřednostňována. Z předložených oblastí lidé jednoznačně reflektují výhodu, kterou mají ženy ve vztahu k možnosti získat dítě po rozvodu do své péče. Zjednodušeně řečeno tři ku jedné, že to bude "bez diskuzí" žena.

Opačně pohlíží společnost na odměňování. Dvě třetiny občanů tvrdí, že lepší možnosti mají v tomto ohledu muži. Víc než polovina lidí si také myslí, že muži mají lepší příležitost získat práci, která odpovídá jejich kvalifikaci a schopnostem.

Pokud jde o možnost věnovat se svým koníčkům, reflektuje jasně společnost také příznivější situaci mužů, ale stejně velký podíl lidí se domnívá, že obě pohlaví jsou na tom zhruba stejně. Stejně šance mají podle více než poloviny veřejnosti muži i ženy v podnikání. Nicméně zbylé odpovědi zřetelně odrážejí výhody na straně mužů.

Jedinou oblast, kde jsou genderové příležitosti vyrovnané, je vzdělání. Osm z deseti občanů si myslí, že jak muži tak ženy mají stejné šance dosáhnout vysokoškolského vzdělání.

Srovnání možností mužů a žen

Pozn.: Dopočet do 100 % tvoří odpovědi "nevím".

Odpovědi mužů a žen jsou ve většině případů značně odlišné. Nejpodobnější výpovědi lze najít v případě rozvodů. Ve všech ostatních případech se názory žen a mužů liší velmi významně. Společným jmenovatelem je zřetelně častější pocit žen, že jejich možnosti jsou horší. Muži si nemyslí opak, ale domnívají se častěji než ženy, že příležitosti jsou vyrovnané. Největší odchylky jsou v hodnocení možností stejného odměňování a přístupu k zaměstnání.

Srovnání možností mužů a žen podle pohlaví

	Ženy mají lepší		Zhruba stejné		Ženy mají horší		neví	
	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy
Získat dítě po rozvodu do péče	76,9	72,3	14,9	20,1	2,5	3,7	5,8	3,9
Dosáhnout vysokoškolského vzdělání	4,8	2,9	86,7	80,2	5,6	14,6	3,0	2,3
Samostatně podnikat	3,1	1,2	66,0	51,9	25,0	40,2	5,8	6,6
Věnovat se svým koníčkům	4,5	1,8	56,3	38,3	36,3	57,4	3,0	2,5
Možnost získat práci, odpovídající kvalifikaci a schopnostem	5,3	3,6	52,9	25,4	38,7	68,9	3,2	2,1
Mít za stejnou práci stejný plat	3,7	2,6	37,4	17,4	54,8	78,6	4,1	1,4

Rozdíly v závislosti na věku již nejsou tak významné. Odlišnosti jsou mezi názory mladých a starších, pokud jde o možnosti věnovat se koníčkům a především v rovině "stejný plat za stejnou práci". S rostoucím věkem přibývá názorů, že ženy mají horší pozici, a ubývá vyjádření, že jsou na tom zhruba stejně. Zatímco podle 59,8 % lidí mladších 29 let mají ženy horší možnosti ve finančním hodnocení své práce než muži a třetina říká, že jsou na tom asi tak stejně, tak mezi lidmi staršími 60 let vnímá horší možnosti žen už 73,0 % a pětina hodnotí možnosti jako vyrovnané.¹

V závislosti na vzdělání je na první pohled patrný problém s hodnocením příležitostí u obyvatel s nižším stupněm vzdělání. Lidé se středoškolským vzděláním si častěji než ostatní myslí, že ženy mají horší možnosti než muži získat práci, která odpovídá jejich kvalifikaci a schopnostem.

Různé představy lze najít i mezi lidmi podle druhu ekonomické aktivity. Za podstatné lze považovat výrazně nižší podíl představ o horších možnostech žen u studentů a učňů (jen 28,8 %). Rovné příležitosti v dosažení vysokoškolského vzdělání a stejného platu za stejnou práci jsou pak deklarovány méně často mezi nezaměstnanými.

Lidé žijící v domácnosti s vyšším příjmem (nad 25.000 Kč hrubého měsíčně) odkazují na rovné podmínky obou pohlaví v případě získání odpovídající práce, šance podnikat a věnovat se svým koníčkům. Naopak lidé s nejnižšími příjmy (pod 7.000 Kč hrubého v domácnosti) méně často vnímají rovnost obou pohlaví pokud jde o možnost získat diplom či podnikat.

Zajímavou odlišnost lze zaznamenat u obyvatel Prahy. Ti si častěji než ostatní myslí, že ženy mají lepší možnosti než muži např. získat odpovídající a stejně ohodnocenou práci, samostatně podnikat a věnovat se svým zálibám. Nicméně i u nich je to názor minoritní.

Podobně je tomu i v ostatních městech nad 100.000. Zde je navíc častější pocit "přednostního práva" žen získat po rozvodu dítě do své péče. Poněkud odlišný názor mají lidé ve středních městech (20.000-99.999), kde "jen" tři čtvrtiny z nich domnívají, že obě pohlaví mají stejnou šanci získat vysokoškolské vzdělání.

Rodinný stav se ukázal jako významný pouze v případě hodnocení možnosti věnovat se svým zálibám. Rozvedení se poněkud častěji domnívají, že hůře jsou na tom ženy.

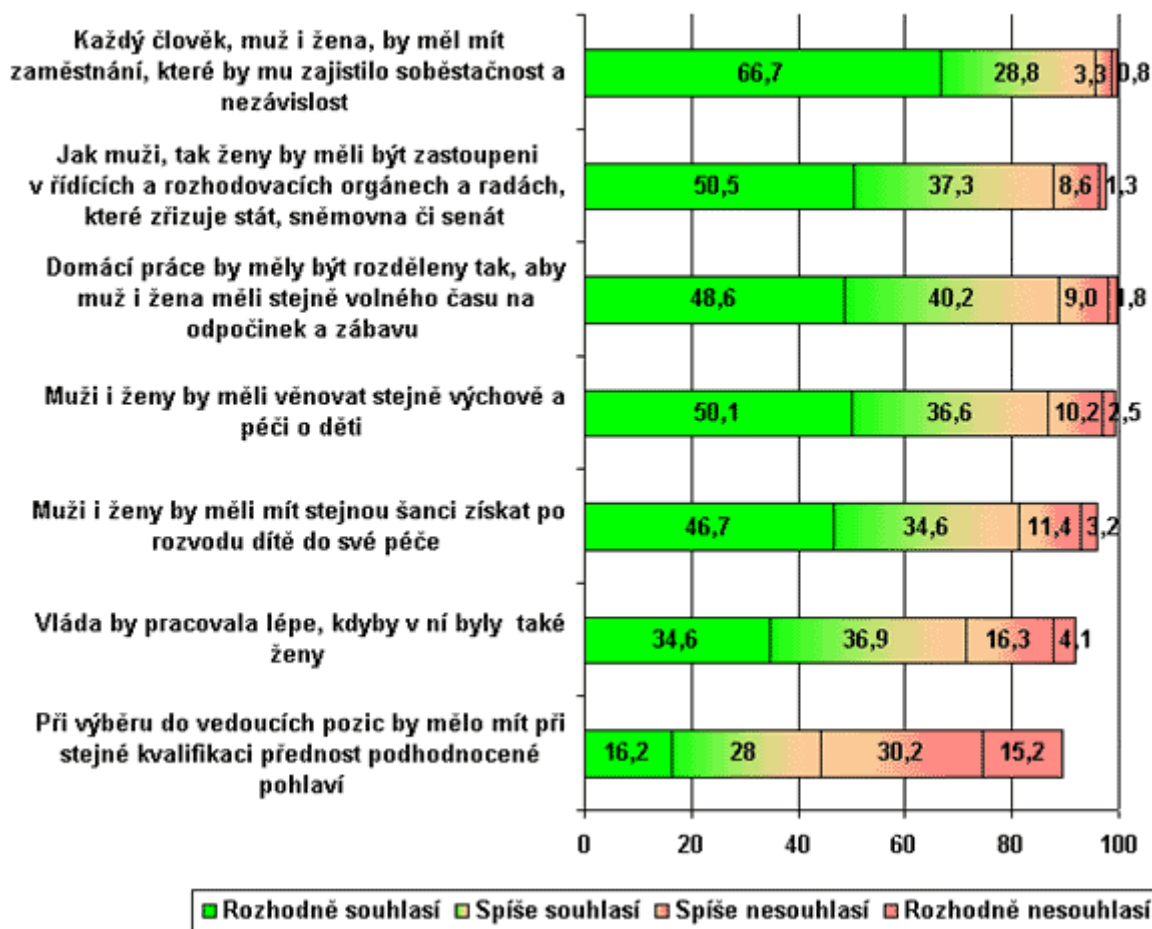
3.2 Postoje k rovným příležitostem

Se stejnými právy pro obě pohlaví souhlasí většina veřejnosti. Drtivá většina (95,5 %) si myslí, že každý - ať muž či žena - by měl mít zaměstnání, které by ho činilo soběstačným a nezávislým. Obě pohlaví by měla být zastoupena v řídicích a rozhodovacích institucích (87,8 %) a domácí práce by měly být rozděleny tak, aby muž i žena měli stejně volného času pro zábavu i odpočinek (88,8 %). Obě pohlaví by se měla stejně věnovat výchově i péči o dítě (86,7 %) a měla by mít stejnou šanci získat své dítě po rozvodu do péče (81,3 %).

Sedm z deseti občanů se domnívá, že vláda by pracovala lépe, kdyby v ní byly také ženy.

Jako kontroverzní jsou vnímána opatření na vyrovnávání příležitostí, tzv. "pozitivní diskriminace". Opatření, že při výběru do vedoucích pozic by měli mít při stejných schopnostech přednost příslušníci pohlaví, které je na daném stupni řízení méně početně zastoupeno, je přijatelné i nepřijatelné půl na půl.

Postoje k rovným příležitostem

Ve většině případů se staví ženy k rovným či vyrovnávacím příležitostem příznivěji než muži. Jedinou výjimkou je otázka získání dětí do své péče po rozvodovém řízení. Zde sice ženy ve své většině souhlasí, ale souhlasných odpovědí je o něco méně než u mužů.

Nejvýraznější rozdíl je v souhlasu s hypotézou, že vláda by pracovala lépe, kdyby v ní byly také ženy. Zde souhlasí 85,1 % žen, ale jen o něco málo více než polovina mužů (57,0 %). Významné rozdíly jsou i v případě rovné dělby práce ve vztahu k volnému času, péči a výchově dětí.

Také upřednostňování pohlaví při výběru do vedoucích pozic, které je na daném stupni řízení podhodnoceno (za předpokladu stejné kvalifikace) je přijímáno pozitivněji ženami. Mezi nimi souhlasí více než polovina a zhruba třetina je proti, zatímco mezi muži je tomu přesně opačně.²

Srovnání postojů k rovným příležitostem mužů a žen podle pohlaví

	Souhlasí		Nesouhlasí		Index ³	
	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy
Každý člověk, muž i žena, by měl mít zaměstnání, které by mu zajistilo soběstačnost a nezávislost	94,3	96,6	5,5	2,7	1,46	1,30

Jak muži, tak ženy by měli být zastoupeni v řídicích a rozhodovacích orgánech a radách, které zřizuje stát, sněmovna či senát	81,2	94,9	16,2	4,1	1,82	1,39
Domácí práce by měly být rozděleny tak, aby muž i žena měli stejně volného času na odpočinek a zábavu	83,1	94,1	16,5	5,5	1,85	1,45
Muži i ženy by se měli věnovat stejně výchově a péči o děti	79,6	99,4	19,6	6,3	1,85	1,47
Muži i ženy by měli mít stejnou šanci získat po rozvodu dítě do své péče	86,3	76,6	9,3	19,6	1,57	1,81
Vláda by pracovala lépe, kdyby v ní byly také ženy	57,0	85,1	32,7	9,0	2,18	1,63
Při výběru do vedoucích pozic by měli mít při stejných schopnostech přednost příslušníci pohlaví, které je na daném stupni řízení méně početně zastoupeno	34,9	52,9	55,1	36,4	2,71	2,29

Různé věkové skupiny mají ve většině případů v podstatě shodné poměry souhlasných i nesouhlasných postojů. V některých případech se trochu vymyká nejmladší či naopak nejstarší generace. Lidé mladší 29 let méně často souhlasí s tím, že vláda by pracovala lépe, kdyby v ní byly ženy. Naopak u lidí starších 60 lze zaznamenat vyšší míru nesouhlasu s tím, aby obě pohlaví měla stejnou šanci získat dítě po rozvodu.

Lidé se základním vzděláním méně často než lidé se středním a vysokoškolským vzděláním souhlasí s myšlenkami rovných šancí. V případě upřednostňování podhodnoceného pohlaví je to však spíše naopak a s rostoucím vzděláním souhlas s tímto opatřením klesá.

Mezi jednotlivými dostatečně zastoupenými skupinami podle ekonomické aktivity⁴ a výše příjmů nejsou žádné významné rozdíly v postojích ke zjišťovaným otázkám.

Pokud jde o velikost místa bydliště, bylo zjištěno, že se v některých svých představách poněkud odlišuje obyvatelstvo žijící v nejmenších obcích. Lidé žijící ve vesnicích do 500 obyvatel méně často než ostatní souhlasí s tím, že vláda by pracovala lépe, kdyby v ní byli i ženy a že obě pohlaví by se měla věnovat stejně výchově a péči o děti. Nicméně i zde v obou případech jasně převažuje názor ve společnosti většinový.

Zatímco v předchozí baterii otázek týkajících se vnímání reality nebyla zjištěna žádná významná závislost na politické orientaci či stranických preferencích, v případě představ o tom, co by mělo či nemělo být lze již některé odlišnosti vystopovat. Na rozdíl od většiny ostatních lidí, kteří deklarují krajně levicovou orientaci, častěji nesouhlasí s rovnými příležitostmi obou pohlaví (nejvýraznější je to v případě účasti žen v řídicích a rozhodovacích orgánech), ale i u nich je to stále názor menšinový.

3.3 Hodnocení institucí a dalších subjektů s ohledem na ochranu práv žen

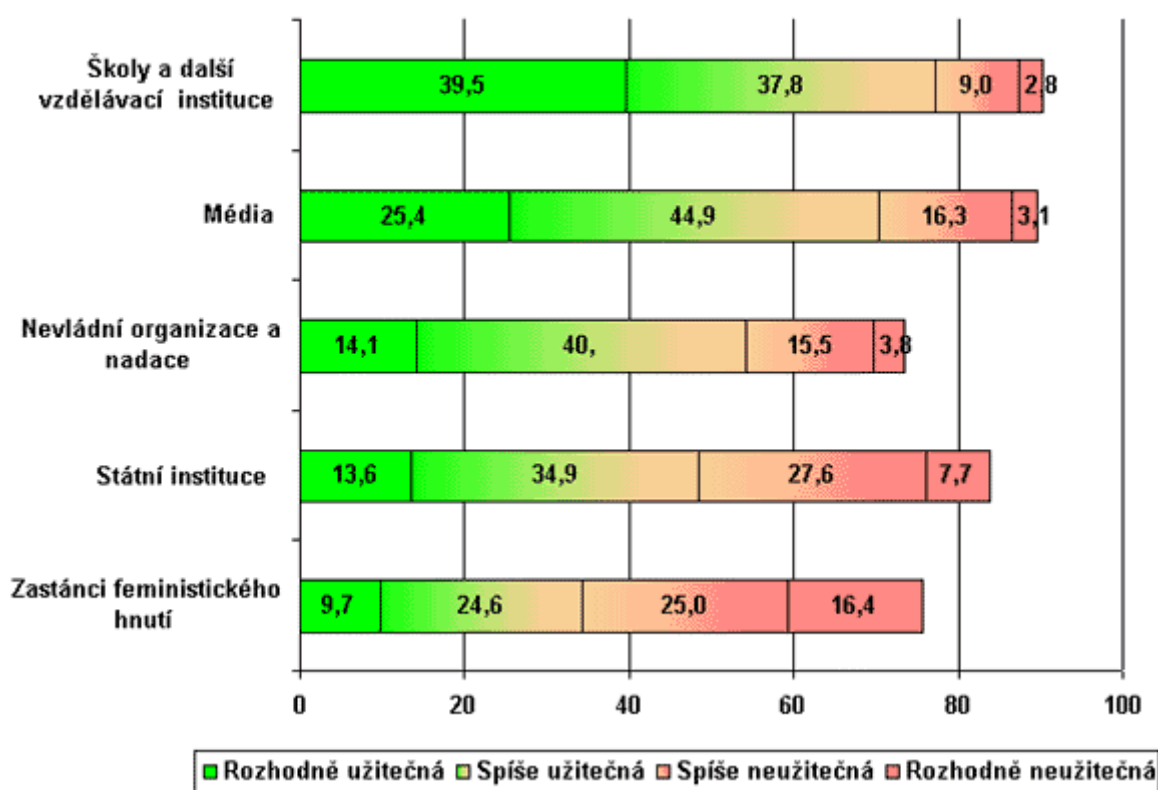
Veřejnost pohlíží na působení jednotlivých subjektů ve vztahu k problematice ochrany práv žen spíše pozitivně. Za nejužitečnější je z tohoto hlediska hodnoceno působení škol a médií a za nejméně užitečné jsou považovány osobnosti označované jako zastánci feministického hnutí.

Většina občanů se domnívá, že školy a další vzdělávací instituce (77,3 %), ale i média -televize, rozhlas, tisk- (70,3 %) vykonávají v tomto směru užitečnou činnost.

Více než polovina lidí (54,1 %) hodnotí pozitivně činnost nevládních organizací a nadací (občanská sdružení, obecně prospěšné společnosti apod.) a téměř polovina (48,5 %) i státní instituce jako parlament, ministerstva a další vládní orgány.

Stejně jako v případě nadací, také v případě osobností - zastánců feministického hnutí - je poměrně velký, zhruba čtvrtinový podíl lidí, kteří nevědí, jak jejich činnost posoudit. Zastávce feminismu pak pokládá z hlediska ochrany práv žen za užitečné jen třetina lidí a mírně převažuje opačný názor.

Hodnocení subjektů z hlediska ochrany práv žen

Činnost škol, médií i státních institucí je z hlediska ochrany práv žen hodnocena oběma pohlavími velmi podobně. Jedinou zajímavou odlišností je v tomto případě vyšší podíl mužů, kteří častěji nevědí či neumějí otázku posoudit.

Jinak je tomu v případě nevládních organizací, nadací a osob spojovaných s feministickým hnutím. Vůči jejich přínosu v této oblasti jsou poněkud pozitivnější ženy a v případě hodnocení zastánců feministického hnutí je větší část žen na rozdíl od mužů pokládá za užitečné než za neužitečné.

Hodnocení subjektů z hlediska ochrany práv žen podle pohlaví

	Užitečné	Neužitečné	Index ⁵

	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy
Nevládní organizace a nadace (občanská sdružení, obecně prospěšné společnosti apod.)	47,7	59,9	22,9	15,5	2,22	2,03
Osobnosti označované jako zastánci feministického hnutí	27,6	40,6	48,1	36,6	2,79	2,50

Různé věkové, ale do značné míry i vzdělanostní skupiny hodnotí jednotlivé subjekty velmi obdobně. Pouze lidé s nejnižším stupněm vzdělání častěji neumějí odpovědět a s rostoucím vzděláním je patrná tendence hodnotit jednotlivé subjekty pozitivněji především pokud jde o nevládní i státní organizace⁶.

Zásadní rozdíly nejsou ani v hodnocení jednotlivých skupin podle ekonomické aktivity. Poněkud se vymyká pouze pozitivnější hodnocení podnikatelů a živnostníků ve vztahu ke státním institucím, médiím a školám a pracovníků v nedělnických profesích v případě médií.

Na venkově i ve městě hodnotí užitečnost různých institucí a dalších subjektů velmi podobně. Poněkud kritičtější jsou na venkově ve vztahu k nevládním organizacím a nadacím a ve městech naopak k zastáncům feminismu⁷.

3.4 Spontánní znalost hnutí a organizací zabývajících se ochranou práv žen a rovnými příležitostmi

Občané vesměs neznají žádná hnutí či organizace, které se zabývají takovými činnostmi jako je ochrana práv žen či rovné příležitosti pro muže i ženy. Pouze dva lidé z deseti byli schopni uvést nějaký příklad. Nejčastěji to byl Svaz žen, dále pak Bílý kruh bezpečí a Jihočeské matky.

Spontánní znalost hnutí a organizací zaměřených na ochranu žen a rovnoprávnost

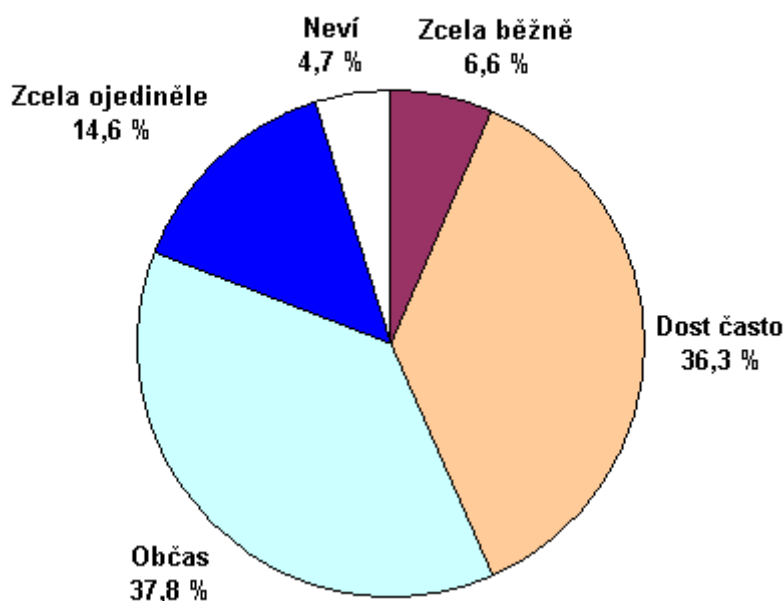
	% případů ⁸
nezná	81,6
Svaz žen	4,0
Bílý kruh bezpečí	2,9
Jihočeské matky ⁹	2,1
mezinárodní a české nadace ¹⁰	2,0
linky důvěry (obecně)	1,9
domovy pro osamělé matky	1,7
jiné ženské organizace ¹¹	2,6
političky ¹²	1,1
charitativní a církevní organizace	1,0
Feministky 8. března ¹³	1,0
Demokratická alternativa (Unie za práva žen)	0,9
jiné odpovědi	1,6

Odlišnosti v odpovědích na tuto otázku mezi jednotlivými sociodemografickými skupinami nejsou nijak významné. Ženy sice uvádějí nějaký případ mírně častěji než muži, ale je to na hranici statistické chyby.

3.5 Názory na domácí násilí na ženách

Čtyři z deseti občanů si myslí, že domácí násilí na ženách se v naší společnosti vyskytuje dost často, menší část z nich je za to, že tento jev je u nás zcela běžný. Více než polovina je toho názoru, že násilí tohoto druhu se vyskytuje občas a nebo zcela ojediněle.

Výskyt domácího násilí na ženách v ČR

Na rozdíl od mužů, z nichž si pouze třetina myslí, že domácí násilí na ženách je u nás časté až běžné, má tento názor zhruba polovina žen.

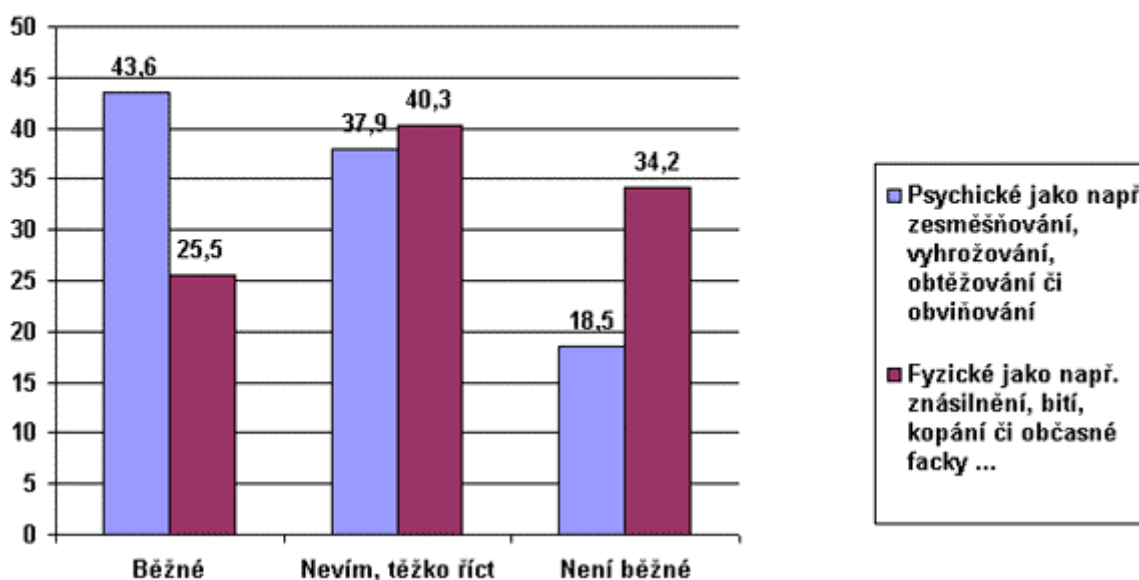
Existence domácího násilí na ženách v ČR podle pohlaví

	muži	ženy
Zcela běžně	5,8	7,4
Dost často	28,4	43,6
Občas	41,6	34,3
Zcela ojediněle	19,0	10,6
Neví	5,2	4,2

Mezi dalšími sociodemografickými skupinami se v této otázce v podstatě nevyskytují významné odlišnosti, pouze v závislosti na velikosti místa bydliště lze zaznamenat častější reflexi domácího násilí mezi obyvateli měst a mezi rozvedenými a ovdovělými.

Pokud jde o dvě základní formy, které můžeme u domácího násilí rozlišovat, lidé se domnívají, že častější formou je psychické násilí, jako je různé zesměšňování, vyhrožování, obtěžování či obviňování. Dvě pětiny občanů se domnívají, že tyto jevy jsou u nás běžné. Naproti tomu fyzické násilí jako např. znásilnění, bití, kopání či občasná facky je v českých domácnostech běžné jen podle čtvrtiny lidí.

Výskyt psychického a fyzického domácího násilí na ženách

Ženy si na rozdíl od mužů u obou forem častěji myslí, že tento druh násilí je běžný. Zvláště výrazné rozdíly jsou v názorech na existenci tzv. psychického domácího násilí na ženách¹⁴. Zde je totiž o běžnosti tohoto typu násilí přesvědčena polovina žen, ale jen třetina mužů. Muži se přitom v této otázce více zdráhají vybrat, zda takovéto násilí je či není běžné.

Existence forem domácího násilí na ženách v ČR podle pohlaví

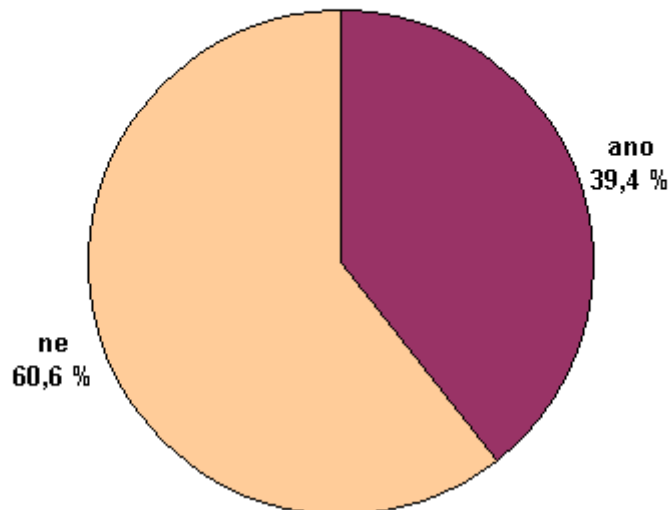
	Běžné		Nevím, těžko říct		Není běžné	
	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy
Psychické jako např. zesměšňování, vyhrožování, obtěžování či obviňování	35,5	51,2	42,0	34,1	22,6	14,7
Fyzické jako např. znásilnění, bití, kopání či občasná facky...	21,9	28,8	40,7	39,9	37,4	31,3

Podobně jako u předchozí otázky neexistují mezi dalšími sociodemografickými skupinami v této otázce významnější odlišnosti. Opět je patrný pouze vliv velikosti místa bydliště a rodinného stavu. Lidé na venkově označují obě formy méně často jako běžné. Za běžné také považuje mezi rozvedenými šest z deseti psychické násilí a čtyři z deseti fyzické násilí na ženách.

Obecné mínění o výskytu domácího násilí na ženách dokresluje otázka na znalost konkrétního případu. Čtyři z deseti občanů uvádějí, že o nějaké rodině, kde násilí

mezi manželi či partnery existuje, vědí. Ačkoliv se domácí násilí týká v první řadě žen či starších lidí, popř. dětí, existuje i domácí násilí na mužích.

Znalost konkrétní rodiny, kde existuje násilí mezi manželi-partnery

Znalost existence domácího násilí v konkrétní rodině podle pohlaví

	muži	ženy
ano	31,5	46,9
ne	68,5	53,1

Také v této otázce jsou odpovědi bez velkých odlišností. Odlišné zkušenosti deklarují mladí lidé a především studenti a učni. Jen pětina z nich si je vědoma existence domácího násilí v nějakém konkrétním případě. Naopak mezi rozvedenými je to každý druhý.

Poznámky

- 1) Podrobnější rozbor ukázal, že zatímco mezi muži přibývá názorů, že ženy mají horší šance na stejné ohodnocení, s narůstajícím věkem rovnoměrně, mezi ženami se vydělují menší kritičností pouze mladé ženy do 29 let. V případě prostoru pro osobní záliby je zajímavý fakt, že horší možnosti žen, deklarují častěji než ženy starší nebo mladší ženy ve středním věku 30-59 let a muži starší 45 let. Nejodlišnější pohled na tuto věc tak mají obě pohlaví ve věku 30-44 let.
- 2) Je zajímavé, že mezi těmi, kteří si myslí, že ženy mají horší možnosti než muži není nijak významně častěji zaznamenán souhlas než nesouhlas s tímto opatřením.
- 3) Index je konstruován jako vážený aritmetický průměr, kdy hodnoty 1 by dosahoval, kdyby všichni odpověděli, že rozhodně souhlasí a hodnoty 4, kdyby všichni odpověděli, že rozhodně nesouhlasí.
- 4) Dvě výrazné odchylky se ukázaly v názorech rolníků a žen v domácnosti. Na rozdíl od naprosté většiny obyvatele rolníci nesouhlasí s tím, že by se muži a ženy měli stejně věnovat

výchově a péči o děti. Zajímavá odchylka se v případě žen v domácnosti týká jejich odpovědí na otázku, zda by domácí práce měly být rozděleny, tak aby jak muž tak žena měli stejně volného času na odpočinek a zábavu. Tyto ženy buď souhlasí anebo neví.

- 5) Index je konstruován jako vážený aritmetický průměr, kdy hodnoty 1 by dosahoval, kdyby všichni odpověděli, že jsou rozhodně užitečné, a hodnoty 4, kdyby všichni odpověděli, že jsou rozhodně neúžitečné.
- 6) Státní instituce jsou přitom nejkritičtější hodnoceny nevyučenými ženami. Za užitečné z hlediska ochrany práv žen je pokládá pouze třetina z nich, zatímco mezi muži bez maturity je to polovina.
- 7) Pokud jde o osobnosti označované jako zastánce feministického hnutí, detailnější rozbor ukázal, že zatímco nejkritičtější jsou názory mezi muži ve věku 30-59 let, mezi ženami je to naopak, za neúžitečné jsou častěji považovány ženami mladšími 29 let a staršími 60 let.
- 8) Součet přesahuje 100 %, protože dotázaní měli možnost více než jedné odpovědi.
- 9) Jihočeské matky jsou uváděny často v souvislosti s problematikou Temelína.
- 10) Mezi nadacemi jsou nejčastěji jmenovány Výbor dobré vůle, Člověk v tísni a UNESCO.
- 11) Zde je nejčastěji zmiňována Žena v tísni, Rosa a La Strada.
- 12) Zde je zmiňována stínová vláda žen a Jana Volfová.
- 13) V tomto případě je asi třeba upozornit na to, že výzkum proběhl 14 dnů po připomenutí tohoto svátku a současně tohoto hnutí v médiích.
- 14) Hlubší rozbor ukázal, že pokud jde o vnímání existence psychického násilí na ženách, dochází k působení odlišných tendencí v závislosti na věku a pohlaví. Zatímco mezi muži se středoškolským a vysokoškolským vzděláním je tato forma násilí považována méně často za běžnou, tak u žen je tomu naopak. S rostoucím vzděláním přibývá označení psychického násilí na ženách jako běžného. Je zajímavé, že hodnocení četnosti fyzického násilí na ženách má závislost spíše opačnou.

1 DOTAZNÍK

P: PODEJTE LÍSTEK

GR. Jaká je podle vás u nás situace, srovnáte-li

1 možnosti mužů a žen, pokud jde o

ŽENY MAJÍ LEPŠÍ MOŽNOSTI NEŽ MUŽI	MUŽI I ŽENY MAJÍ ZHRUBA STEJNÉ MOŽNOSTI	ŽENY MAJÍ HORŠÍ MOŽNOSTI NEŽ MUŽI	NEVÍ
1	2	3	4

- a) Možnost získat práci, odpovídající kvalifikaci a schopnostem 1 2 3 4
- b) Mít za stejnou práci stejný plat 1 2 3 4
- c) Získat dítě po rozvodu do péče 1 2 3 4
- d) Dosáhnout vysokoškolského vzdělání 1 2 3 4
- e) Věnovat se svým koníčkům 1 2 3 4
- f) Samostatně podnikat 1 2 3 4

PODEJTE DOTÁZANÉMU LÍSTEK.

GR. Nyní Vám přečtu několik výroků, které se vztahují k postavení mužů a žen, a Vy mi prosím u každého pomocí lístku řekněte, nakolik s ním souhlasíte.

ROZHODNĚ SOUHLASÍ	SPÍŠE SOUHLASÍ	SPÍŠE NESOU- HLASÍ	ROZHODNĚ NESOU- HLASÍ	NEVÍ
1	2	3	4	5

- a) Jak muži, tak ženy by měli být zastoupeni v řídicích a rozhodovacích orgánech a radách, které zřizuje stát, sněmovna či senát 1 2 3 4 5
- b) Vláda by pracovala lépe, kdyby v ní byly také ženy 1 2 3 4 5
- c) Při výběru do vedoucích pozic by měli mít při stejných schopnostech přednost příslušníci pohlaví, které je na daném stupni řízení méně početně zastoupeno 1 2 3 4 5
- d) Každý člověk, muž i žena, by měl mít zaměstnání, které by mu zajistilo soběstačnost a nezávislost 1 2 3 4 5
- e) Muži i ženy by měli věnovat stejně výchově a péči o děti ... 1 2 3 4 5

f) Muži i ženy by měli mít stejnou šanci získat po rozvodu dítě do své péče 1 2 3 4 5

g) Domácí práce by měly být rozděleny tak, aby muž i žena měli stejně volného času na odpočinek a zábavu 1 2 3 4 5

P: PODEJTE LÍSTEK

GR. Nyní Vám přečtu několik institucí, sdružení apod. a Vy mi prosím řekněte, jak hodnotíte jejich činnost z hlediska ochrany práv žen.

ROZH. UŽITEČNÁ	SPÍŠE UŽITEČNÁ	SPÍŠE NE- UŽITEČNÁ	ROZH. NE- UŽITEČNÁ	NEVÍ
1	2	3	4	5

- a) Nevládní organizace a nadace (občanská sdružení, obecně prospěšné společnosti apod.) 1 2 3 4 5
- b) Státní instituce (parlament, ministerstva a další vládní orgány) 1 2 3 4 5
- c) Média (televize, rozhlas, tisk) 1 2 3 4 5
- d) Školy a další vzdělávací instituce 1 2 3 4 5
- e) Osobnosti označované jako zastánci feministického hnutí 1 2 3 4 5

GR Znáte nějaká hnutí či organizace, které se zabývají ochranou práv žen, rovnými příležitostmi pro muže a ženy apod.?

1.

Další

GR Domníváte se, že se domácí násilí na

5. ženách v české společnosti vyskytuje:

Zcela běžně 1

Dost často 2

Občas 3

Zcela ojediněle, výjimečně 4

Neví, neumí se rozhodnout 5

GR Domácí násilí na ženách má dvě základní

6. podoby. Řekněte mi prosím, jestli u nás
jsou a nebo nejsou běžné.

BĚŽNÉ NEVÍM, NENÍ BĚŽNÉ
TĚŽKO ŘÍCI

1

2

3

a) Psychické jako např.

zesměšňování, vyhrožování,
obtěžování či obviňování 1 2 3

b) Fyzické jako např. znásilnění,
bití, kopání či občasné facky ... 1 2 3

GR Znáte nějakou rodinu, kde existuje násilí

7. mezi manželi – partnery?

ANO 1

NE 2